

BEZBEDNOST ZA LJUDE I GRANICE

**borba protiv krijumčarenja
migranata na Zapadnom Balkanu**

Mitrovica
2022

Publikacija je izrađena uz podršku Evropske unije u okviru projekta „Bezbednost za ljudska bića i granice – Borba protiv krijumčarenja migranata na Zapadnom Balkanu“. Stavovi izneti u ovoj publikaciji pripadaju isključivo autorima i ni na koji način ne odražavaju stavove Evropske unije niti Balkanskog saveta za izbeglice i migrante (BRMC).

UVOD

Sledeći izveštaj je napravljen kao rezime istraživačke studije koja ima za cilj procenu, profilisanje i izveštavanje o situaciji migracionih pojedinaca ili grupa, koji potiču pretežno sa Bliskog istoka i iz severne Afrike, krećući se kroz teritoriju Kosova* i njen severni region Mitrovice na putu ka Evropskoj uniji. Izveštajem su obuhvaćena i pitanja sa kojima se migranti suočavaju tokom boravka na Kosovu, praksa upravljanja institucijama, uloge i odgovornosti lokalnih vlasti, agencija za sprovođenje zakona i nevladinih organizacija.

Evropska unija se poslednjih deset godina bavi migrantskom krizom, ali se najteži događaj dogodio 2015. godine, kada se iznenadni tok više od milion ljudi sa južne polulopte slobodno kretao preko brojnih granica probijajući se u Evropsku uniju. Ovaj događaj je u početku smatran problemom nižeg razreda; ipak, pažnja EU je iznenada skrenuta sa humanitarne prirode tog problema na ozbiljne bezbednosne brige i sva suštinska pitanja vezana za to.

Oko 700.000 pojedinaca iz regiona Bliskog istoka i Severne Afrike koristilo je takozvanu balkansku rutu ka centralnoj Evropi. Rešenje ove krize na kraju je postignuto u martu 2016. sporazumom između Turske i EU, kada se Turska složila da zaustavi priliv migranata kojima nije potrebna međunarodna zaštita. Od tada, situacija, u smislu migracija, na zapadnom Balkanu ostala je relativno mirna sa smanjenim migracionim tokovima i sa nekim koridorima koji još uvek postoje uprkos postojanju restrikcija kretanja.

Telo i fokus istraživanja bili su na iznova pokrenutoj i ponovo živahnoj pojavi migracija pojedinaca ili grupa u 2020/2021, koje prolaze kroz Kosovo i njegov severni region Mitrovice.

Loši ekonomski uslovi, prirodne katastrofe ili oružani sukobi, složene političke i društvene okolnosti pojedinaca ili grupa, kao i drugi razni zajednički faktori pomeranja bili su osnovni razlog za tranzitnu prirodu kretanja migrantske populacije kroz Kosovo i u EU. Istraživačko osoblje je razmotrilo proces reaganja Kosova u pružanju podrške stranim migrantima i tražiocima azila u regionu Mitrovice analizom institucionalne spremnosti Kosova i intervencijama uspostavljenih mehanizama podrške u vidu skloništa, negovanja, medicinske pomoći i neophodnih socijalnih usluga zajedno sa dinamikom kosovske rute i demografskog profila migranata.

---

*Ovaj naziv je bez prejudiciranja statusa i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o deklaraciji o nezavisnosti Kosova

METODOLOGIJA

Potrebe istraživanja su ispunjene kroz primarne i sekundarne istraživačke aktivnosti, sa suštinskim informacijama prikupljenim isključivo u svrhu ovog istraživanja. Istraživačko osoblje je prikupilo podatke transparentno i objektivno, obrađujući posebnu pažnju na ljudska prava pojedinaca migranata i fokusirajući se na složenu prirodu savremenog kretanja migranata u regionu, poštujući ljudsko dostojanstvo i pravo na privatnost pojedinaca, čineći podatke anonimnim na način da identiteti pojedinaca prikupljenih tokom aktivnosti primarnih podataka više ne mogu biti otkriveni ili se takvi podaci više ne smatraju ličnim podacima.

Donekle strukturisani intervjui sa migrantima i različitim akterima i predstavnicima nevladinog sektora u regionu Mitrovice održani su između 01. oktobra do 15. novembra 2021, i poslužili su kao empirijska osnova istraživačke studije.

Sledeći lokalni i međunarodni akteri konsultovani su u sticanju dobrog razumevanja situacije na Zapadnom Balkanu i na Kosovu u kojoj učestvuju migranti: Kancelarija Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) na Kosovu, Međunarodna organizacija za migracije (MOM), Kancelarija jezuitske službe za izbeglice (JRS) na Kosovu i Ministarstvo unutrašnjih poslova Kosova (MUP Kosovo). Njihov doprinos i vreme koje su nam posvetili jako cenimo jer su pružili detaljnu analizu migracionog fenomena i odgovarajućih determinanta podsticaja i odvratanja. Glavna pitanja sa kojima se istraživačko osoblje susrelo tokom svojih operativnih istraživačkih aktivnosti bila su vezana za dinamičnu prirodu kretanja migrantske populacije sa kojima će biti obavljeni intervjui, što znači poteškoće u dobijanju detaljnih intervjua, nemogućnost održavanja kontakta i praćenja njihovih postupaka zbog njihovog stalnog kretanja.

Primarni podaci istraživanja prikupljeni su na lokacijama odlaska i glavnim putevima koje koriste pojedinci koji su direktno uključeni u kretanja (migranti) ili oni koji su svedoci takvih trendova (posmatrači), koji imaju interakciju iz prve ruke ili čak komunikaciju sa migrantima. Kvalitativni pristup (donekle strukturirano intervjuisanje) usvojen je kao način da se podrži odgovarajuće prikupljanje podataka, analiza i izveštavanje, pri čemu će istraživačko osoblje moći da identifikuje izazove sa kojima se migranti suočavaju postavljajući tematska pitanja, slušajući ispitanike i prepoznajući nagoveštaje, puštajući ih da razgovaraju o toj temi bez prekida i smernica. Pokazalo se da su intervjui sprovedeni na takav način pružili pronicljive informacije, pokrivajući širok spektar zanimljivih tema, pri kojima ispitanici pokreću pitanja od značaja za njega/nju, otkrivajući granularne (detaljne i često osetljive) podatke ispitivaču.

Sekundarni podaci istraživanja prikupljeni su iz izvora podataka dostupnih na

Na nacionalnom nivou putem identifikovanih izvora znanja kao što su relevantni zvanični vladini i nevladini zapisi (uključujući zvanične podatke o migracijama i azilu), društveni mediji i novinske reportaže. Na osnovu svojih zaključaka, istraživačka studija pružila je rešenja koja mogu pomoći u bavljenju pitanjima sa kojima se migranti suočavaju na Kosovu i u severnom regionu Mitrovice, niz preporuka i korektivnih koraka na koje institucije treba da reaguju.

OPIS PROBLEMA

Zemlje Zapadnog Balkana uvek su bile samo usputna stanica za migrante, a ne njihova konačna destinacija, donoseći im poteškoće i izazove u suočavanju sa "neočekivanim gostima", tranzitom kroz njihove teritorije u smislu institucionalne podrške i pružanju osnovnih ljudskih prava. Zemlje Zapadnog Balkana mirno se bave međunarodnim migracijama, uglavnom služeći kao koridor za migrante u evropske zemlje. Beznačajan broj migranata odlučuje da zatraži azil na Zapadnom Balkanu, ali samo da bi produžio njihovo putovanje na nekoliko nedelja/meseci, da bi konsolidovali svoje napore da ostvare svoj krajnji cilj traženja azila u Evropi.

Kosovo ima tri (3) centra za azilante i počelo je da se bavi ovim pitanjem razumno nedavno jer se, do 2009, uglavnom bavilo svojim povratnicima koji su napustili zemlju pre i tokom rata 1999. Nije bilo mnogo istraživanja koja podržavaju operativnu podršku Kosova migrantima, njenu migracionu strategiju, institucionalni pristup poput infrastrukturnih objekata koji su na raspolaganju, uključujući i regulisanje politike. Ovaj izveštaj ima za cilj da pruži viđenje spremnosti zemlje da se bavi sa migrantima, a ta spremnost se manifestuje u institucionalnoj podršci koje pružaju vladine i nevladine organizacije u ispunjavanju međunarodnih standarda za zaštitu migranata i tražilaca azila.

Imajući to u vidu, izjava o problemu fokusirana je na identifikaciju socijalno-ekonomske podrške i izazova sa kojima se tražioci azila suočavaju/primaju dok su u regionu Kosova/Mitrovice i kako se vlasti odnose prema pitanju migracija.

Pitanja istraživanja usredsređena su na trenutnu situaciju sa migrantima na Kosovu, prostornu distribuciju i migracionu situaciju u regionu Mitrovice, kao i na glavne institucionalne i druge aktere koji učestvuju u pružanju usluga i/ili pomoći stranim migrantima i tražiocima azila u regionu Mitrovice.

Migraciona situacija u regionu Zapadnog Balkana/ Kosova/Mitrovice?

Postoje dve važne rute koje koriste izbeglice i migranti koji putuju u Evropu, **zapadno balkanska** i **transmediteranska** ruta(e). **Zapadno balkansku** rutu najčešće koriste migranti koji putuju iz Sirije, Iraka, Irana, Avganistana i Pakistana. Tritransmediterana puta (istočna, centralna i zapadna) pre svega koriste migranti iz afričkih zemalja. Ipak, **zapadno balkanska** ruta i dalje je najdominantnija zbog putovanja kopnom i, samim tim, bezbednijeg puta sa manje smrtnih slučajeva. Nasuprot tome, mediteranske rute snose povećanu verovatnoću umiranja zbog putovanja morem, obično na preopterećenim plovilima napravljenim od poliuretana ili ribarskih brodova slabe konstrukcije. Prema IOM[1], broj smrtnih slučajeva i nestalih osoba na mediteranskoj ruti između 2014 – 2018. je procenjen na 18000. Podaci za 2021. godinu (januar – septembar) pokazuju 1369 žrtava na mediteranskoj ruti, tokom pisanja ovog rada.

Republika Turska je bliskoistočno migraciono čvorište i zajednička destinacija za migrante koji putuju u Evropu i inicijalna zemlja migracije po izboru brojnih migranata sa Bliskog istoka zbog svoje geopolitičke postavke i agende, i graniči se sa zemljama otvorenih sukoba, kao što su Sirija i Irak. Migranti u početku ulaze u Tursku, a zatim pokušavaju da se dokopaju Evrope tako što se probijaju do Grčke preko Egejskog mora ili do Bugarske. Ipak, s obzirom da većina njih ne namerava da oстане ni u južnoj ni u istočnoj Evropi, oni se kreću ka zemljama zapadne Evrope preko zapadnog Balkana. Razlog zašto migranti odlučuju da ne ostanu u zemljama jugoistočne EU kao što su Bugarska ili Grčka i tamo traže azil leži u Dablinskoj uredbi (1990), sporazumu koji su potpisale zemlje EU, Švajcarska, Lihtenštajn, Norveška i Island, a kojim je predviđeno da tražioci azila moraju da ostanu u prvoj evropskoj zemlji u koju uđu i da ova zemlja bude odgovorna za razmatranje zahteva za azil, što ih sprečava da putuju u zemlju po svom izboru (u većini slučajeva neke od zemalja zapadne Evrope). Drugi razlog zašto migranti ne žele ostanu u zemljama jugoistočne Evrope i traže azil su loša socijalna pomoć i animozitet prema njima, koji je izuzetno visok u istočnoj Evropi.

Zapadni Balkan je važna ruta za migrante na putu ka Evropi zbog blizine šengenskoj zoni i bezbednijeg tranzitnog puta ka bogatim zemljama EU sa boljom socijalnom pomoći, uslovima života i šansama za odobrenje azila za ponovno ujedinjenje porodice.

Većina migranata počinje svoje putovanje u Turskoj, a zatim nastavljaju u Bugarsku, Rumuniju ili Grčku, zatim u Mađarsku ili Hrvatsku preko Zapadnog Balkana. Trendovi mobilnosti migranata pokazuju da se većina njih u tranzitu kroz region Zapadnog Balkana kreće ka Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Srbiji, pa dalje ka Hrvatskoj, Rumuniji i Mađarskoj. Tranzitni koridori iz Severne Makedonije, Grčke i Albanije preklapaju se na Kosovu.

Tabela 1: Tražioci azila i druga mešovita kretanja na Zapadnom Balkanu, 2015–2020;

Izvor: UNHCR izvještaji o izbeglicama

DRŽAVA	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Albanija	2047	915	1049	5730	10561	11971
Bosna	133	766	4489	23902	29196	16211
Kosovo	N/A	16	147	590	2081	1910
Crna Gora	N/A	167	807	4753	8695	2898
S. Makedonia	428597	127358	4129	16895	40887	41257
Srbija	579518	60000	69900	45400	30419	39648

Kosovo

Kosovo je još jedno atraktivno žarište za međunarodne migrante na ZB ruti; koristi se uglavnom kao tranzitna oblast ka Evropi zbog povoljnog geografskog položaja i potencijala brzog dolaska na druge lokacije. Migranti pristupaju neodobrenim rutama iz Albanije ili Severne Makedonije i ulaze na Kosovo bilo peške, stopirajući ili plaćajući taksu/autobusku vožnju do granice sa Kosovom, koristeći alternativne staze, zaobilazeći zvanične prelaze u Hani i Elezit/Đeneral Janković i Vërmicë/Vrbnica.

Kosovski organi reda i agencije – granična policija, carina i imigracione službe zadužene su za odgovarajuće i efikasno upravljanje granicom. Oni obrađuju ulazak robe i ljudi na zvanične granične prelaze, rade na otkrivanju pokušaja krijumčarenja ilegalne robe i ljudi, i sprečavaju krijumčarenje migranata i jačaju zaštitu ljudskih prava migranata.

Pomenute agencije su prva tačka kontakta za međunarodne migrante; one blisko sarađuju sa Odeljenjem za državljanstvo, azil i migracije (DCAM) Ministarstva unutrašnjih poslova u svim slučajevima ilegalne migracije i trgovine ljudima. Agencije prate uspostavljene operativne procedure postupanja i razlikovanja između ilegalnih slučajeva migracije i krijumčarenja ljudi/migranata. Međutim, termini tražilac azila i migranata se moraju razlikovati. Kada se nađu na teritoriji Kosova, ona lica koja traže azil postaju tražioci azila koji imaju pravo na smeštaj u jednom od postojećih prihvatnih centara, sa beneficijama kao što su sklonište, hrana, medicinska i pravna pomoć. Istovremeno, oni koji odluče da nastave svoj put smatraju se migrantima i često završe živeći u iznajmljenim stanovima, često pretrpanim, ili čak na ulici, ranjivi i skloni eksploataciji od strane mreža krijumčara i prevaranata.

Po prvom susretu sa organima reda, migranti se vode u najbližu policijsku stanicu, odakle Odeljenje za državljanstvo, azil i migracije (DCAM) preuzima postupak sprovođenjem procedure identifikacije, uzimanjem njihovih ličnih podataka, fotografija i otisaka prstiju. Prateći proceduru identifikacije, DCAM ispraća migrante dalje u unutrašnjost do prijemnih centara u Maguri, Vranidoll/Vranom Dolu ili Mitrovici.

U roku od sedam dana, Ministarstvo unutrašnjih poslova im obezbeđuje privremeni identifikacioni dokument za slobodno kretanje u zemlji. Broj tražilaca azila rapidno se povećao u 2020. godini, što je primoralo DCAM da se prilagodi novostvorenoj situaciji i poveća svoje smeštajne kapacitete pored prijemnog objekta u Vranidoll/Vranom Dolu. Otvorili su prijemne centre i u Maguri i Mitrovici. Prijemni centar u Mitrovici bio je operativan samo dva (2) meseca, a zatvoren je zbog nemira između migranata koji su ga zapalili, a šest (6) ljudi je povređeno¹. Ovaj centar za azil je zatvoren s obzirom da druga dva (2) centra poseduju dovoljno smeštajnih kapaciteta.

Migrantima na Kosovu koji uđu u proceduru azila obezbeđen je smeštaj, hrana i medicinske usluge, ali je njihova institucionalna zaštita i dalje nerešena. Maloletnici i žene su u većem riziku da postanu žrtve seksualnog zlostavljanja, trgovine ljudima i krijumčarenja. Mnoga krivična dela ostaju neprijavljena zbog straha od osвете, dok policija reaguje samo na ona krivična dela koja su im prijavljena.

U 2020. godini 803 osobe, 85 žena i 120 dece tražilo je azil na Kosovu², ali je većina otišla nakon podnošenja zahteva za azil. Namera većine tražilaca azila

---

¹ Zapaljen izbeglički kamp u Mitrovici, februar 2021. godine, RTV21, preuzeto sa:

1. <https://rtv21.tv/perfshihet-nga-zjarri-nje-kamp-refugjatesh-ne-mitrovice/>

2. AVS Daily Digest 28/1/21: Fire in a refugee camp in Kosovo leaves six injured | by Are You Syrious? | Are You Syrious? | Medium

² Pažnja agencija UN o uslovima tražilaca azila na Kosovu, UNICEF, preuzeto sa:

<https://www.unicef.org/kosovoprogramme/press-releases/un-agencies%C2%B4-attention-conditions-asylum-seekers-kosovo>

nije da predugo ostanu u centrima za prijem na Kosovu. Prema informacijama dobijenim tokom primarnih istraživačkih aktivnosti, značajan broj migranata podnosi zahtev za azil samo da bi produžio svoj zakoniti boravak, obično oko 3 – 4 nedelje. Posle tog perioda odlaze u nepoznatom pravcu, bez ikakve najave. Većina migranata putuje u opštinu Vučitrn/Vushtrri, a odatle idu taksijem ili pešice do grada Mitrovice, a zatim idu dalje ka severnim opštinama koje se naslanjaju na granicu/administrativnu liniju sa Srbijom.

Demografija (tražioci azila na Kosovu)

Prema statistici dobijenoj od Ministarstva unutrašnjih poslova, broj podnosi-laca zahteva za azil na Kosovu u 2019. godini bio je 2081, što je povećanje od više od tri puta u odnosu na prethodnu 2018. godinu (595), nakon čega je usledilo blago smanjenje u 2020. godini, a prijavljeno je 1409 tražilaca azila.

Tabela 2 Zemlja porckla migranata (2019/2020)

Izvor: Odoljenjc za državljanstvo, azil i migracije (DCAM), Ministarstvo unutrašnjih poslova, Kosovo

ZEMLJA POREKLA	2019	ZEMLJA POREKLA	2020
Sirija	911 (43.8%)	Sirija	649 (46.1%)
Irak	559 (26.9%)	Maroko	649 (46.1%)
Maroko	152 (7.3%)	Palestina	121 (8.6%)
Alžir	152 (7.3%)	Irak	119 (8.4%)
Palestina	152 (7.3%)	Libija	89 (6.3%)
ostale države	152 (7.3%)	ostale države	248 (17.6%)

Najzastupljenija starosna grupa u 2019. godini bila je 18-34 godina sa 66,2 %, a slede je 35-64 godina sa 13,9 %, 0-13 godina sa 15,6 %, starosna grupa 14-17 godina sa 4,1 % i starosna grupa 65+ sa 0,2 %.

2020. bilo je 1409 tražilaca azila, 1261 (89,5 %) muškaraca i 148 (10,5 %) žena. Od tih 1409, 887 lica ilegalno je ušlo na teritoriju Kosova, 20 njih je ušlo legalno, dok još uvek nije određeno kako su ušla 502 lica.

Tabcla 3 Ulazak migranata na Kosovo (2020)

Izvor: Odeljenje za državljanstvo, azil i migracije (DCAM), Ministarstvo unutrašnjih poslova, Kosovo

NAČIN ULASKA	BROJ (OSOBE)
ilegalno	502
legalno	887
nepoznato	20
UKUPNO	1409

Tabcla 4 Granične tačke ulaska tražilaca azila (2019/2020)

Izvor: Odeljenje za državljanstvo, azil i migracije (DCAM), Ministarstvo unutrašnjih poslova, Kosovo

GRANIČNE TACKE ULASKA	BROJ (OSOBE)
Albanija	1232
Severna Makedonija	46
Srbija	99
Crna Gora	1
Aerodrom "Adem Jašari" – Pr.	15
nepoznato	16
UKUPNO	1409

Tokom perioda 2019/2020. došlo je do značajnog porasta broja tražilaca azila starosti od 0 do 13 godina, uglavnom u pratnji članova njihovih porodica, što je rezultat opšte situacije i migracionih kretanja iz zemalja Bliskog istoka.

Prema polu, muškarci su dominirali sa 82 %, dok su žene bile zastupljene sa 18 %.

Tokom 2019. godine, donete su 1.924 prvostepene odluke o statusu tražilaca azila: u 89,7 % (1.867) slučajeva postupak je prekinut; 1,3% (27) podnosilaca zahteva dobilo je trajno povoljnu odluku; 1,3% (27) podnosilaca zahteva dobrovoljno je prekinulo postupak; zahtev za azil odbijen je za 0,10 % (2) lica; 0,05% (1) zahteva za azil je odbijeno po ubrzanoj proceduri; 6,8% (141) zahteva je još uvek bilo u fazi podnošenja zahteva, a 0,77% (16) zahteva je još uvek bilo u postupku donošenja odluke.

Krijumčarenje migranata

Krijumčarenje migranata na Kosovu predstavlja značajnu pretnju sveukupnoj bezbednosti. Kriminalne mreže iskorišćavaju ranjivost migranata i njihovu nameru da što pre stignu u EU. Mora se imati u vidu da se zapadno balkanska ruta smatra niskobudžetnom rutom i samo delom mnogo duže rute.

Tabela 5: Slučajevi krijumčarenja migranata pod istragom na Kosovu 2016 - 2018:

Izvor: Jedinica za analizu rizika, obavешtajne poslove i administraciju podataka, Granična služba i Direkcija za istragu organizovanog kriminala, Kosovska Policija

NACIONALNOST	2016	2017	2018	TOTAL
Kosovo	15	27	12	54
Albanija	8	1	5	14
Srbija	3	1	2	6
Turska	0	1	1	2
Severna Makedonija	0	1	0	1
UKUPNO	26	31	20	77

U 2018. godini došlo je do smanjenja broja istraga o slučajevima krijumčarenja migranata za 17 % u odnosu na 2017. godinu, dok je u 2016. godini primećen porast od 41 %.

Tokom 2018. godine broj osoba osumnjičenih za krijumčarenje migranata manji je za 35 % u odnosu na 2017. godinu, odnosno manji za 23 % u odnosu na 2016. godinu. Od 77 osoba osumnjičenih za krijumčarenje migranata, 70 % su državljani Republike Kosovo, 18 % Republike Albanije, 8 % Srbije, 3% Turske i 1 % Severne Makedonije.

Osoblje istraživanja nije bilo u mogućnosti da dođe do informacija o krijumčarenju migranata za region Mitrovice zbog poverljive prirode takvih slučajeva. Južna stanica KP u Mitrovici i Regionalne istrage Južne Mitrovice kontaktirane su preko odgovarajućih jedinica/odeljenja, ali nisu bile spremne da podele bilo kakve informacije.

Mitrovica

Prostorna raspodela migranata koji nisu bili smešteni u centrima za prijem i koji nisu podneli zahtev za međunarodnu zaštitu kosovskim institucijama tipična je za obrasce mobilnosti migranata. U koncentrisanom prilivu i odlivu kreću se smerno infrastrukturnim koridorima kao što su putevi, železnice, reke i mesta razmene stanovništva, napredujući ka severu ka granici/administrativnoj liniji sa Srbijom.

U pokušaju da prikupe sistematske dokaze o stranim državljanima/migrantima koji putuju kroz region Mitrovice, izvan centara za prijem, i zabeleže njihovo kretanje i raseljavanje, istraživačko osoblje konsultovalo je lokalne vlasti (zaposlene u DCAM-u) i organe reda (Južna policijska stanica – Policijska jedinica za rad na lokalu i službenike Granične policije Sever) o najčešćim lokacijama u Mitrovici koje migranti posećuju. Istraživačkom osoblju je savetovano da migrante najčešće mogu primetiti na autobuskoj stanici na Jugu, na taksi stanicama (i Južna i Severna Mitrovica), na pruzi koja povezuje jug sa severom, u naselju u Mitrovici poznatom kao Lagja e Boshnjakeve/Bošnjaka mahala, a dalje na severu oko granice/administrativnog prelaza sa Srbijom - Kapija 1/Jarinje.

Tokom perioda izveštaja, istraživačko osoblje je imalo pet (5) viđenja grupa migranata:

- Viđenje grupe od dvanaest (12) odraslih muških lica, osamnaest do trideset pet (18 – 35) godina starosti, u pratnji mlađe ženske osobe, svih u zimskoj odeći, sa rančevima i onim što je izgledalo kao vreće za spavanje zakačene za rančeve, kako pešače **železničkom prugom u južnoj Mitrovici** (u blizini železničke stanice), krećući se ka severu.
- Viđenje grupe migranata, od približno petnaest do dvadeset (15 – 20) odraslih muškaraca, osamnaest do četrdeset (18 – 40) godina, sa zimskom odećom, rančevima, vrećama za spavanje, u blizini **železničke stanice Zvečan** (u blizini rafinerije Trepča), krećući se ka severu.
- Viđenje grupe od oko deset do petnaest (10 – 15) odraslih muškaraca, dvadeset do četrdeset (20 – 40) godina, sa zimskom odećom, rančevima, **u centru Južne Mitrovice (kancelarije IPKO)**, ide ka severu.

- Viđenje grupe od pet (5) odraslih muškaraca, prilično mladih po izgledu, starosti oko 20-25 godina, bez rančeva/prtljaga/vreća za spavanje, lagano odevenih, viđeno je kako izlaze iz pekare u naselju u Mitrovici poznatijem kao Lagja e Boshnjakëve/Bošnjačka mahala, u pravcu severa.
- Viđenje grupe od otprilike deset (10) odraslih muškaraca, starosti od dvadeset do četrdeset (20 – 40 godina), sa zimskom odećom, rančevima, u centru Južne Mitrovice (u blizini tržnog centra LUX), kreće se ka severu.

Istraživačko osoblje je pokušalo da stupi u kontakt sa tim grupama na lokacijama viđenja i intervjuiše ih, ali nije uspelo u tri (3) od pet (5) prilika. Razlog neuspaha bila je pre svega jezička barijera, nedostatak sposobnosti ili čak spremnost migranata da razgovaraju o svom putovanju na "lingua franca" (zajednički jezik - engleski u našem slučaju). Većina njih nije posedovala nikakvo znanje engleskog jezika, ne ostavljajući istraživačkom osoblju nikakav izbor do da odustanu od prilike. Jezičke poteškoće bi potencijalno mogle da dovedu do odsustva ili loše komunikacije njihovih potreba i nedostatka odgovarajućih pratećih radnji; stoga istraživačko osoblje nije nastavilo sa ova tri (3) traga.

Istraživačko osoblje uspostavilo je kontakte sa 2 (dve) migrantske grupe i obavilo grupne polu strukturirane intervjuje. Prvi susret dogodio se na železničkoj pruzi u **južnoj Mitrovici**, u blizini Međunarodnog poslovnog koledža Mitrovica **IBC-M i železničke stanice**. Grupu je činilo od deset do dvanaest (10-12) odraslih muškaraca, od 20 – 40 godina starosti. Jedna dama primećena je u sklopu prve grupe koja je putovala železničkom prugom. Izgledala je prilično mlada, oko 20-25 godina, veoma rezervisana, i sa očiglednim ličnim prostorom između nje i ostatka grupe. '

Ostali muškarci iz ove grupe bili su mladi odrasli ljudi i delili su očekivanja da će "završiti u zapadnoj Evropi". Grupi je rečeno da prati železničku prugu, koja će ih na kraju dovesti do Srbije. Većina njih je iz Sirije, i počelali su svoje putovanje u Turskoj. Odrasli muškarac iz Sirije smatran je vođom, verovatno zbog svojih komunikacionih veština na engleskom jeziku. Do ovog trenutka postavljen je niz pitanja o modalitetima njihovog putovanja, a on je objasnio da su oni ušli u Albaniju brodom, a zatim prešli na Kosovo, putujući peške noću ili u ranim jutarnjim časovima, izbegavajući organe reda. Oni se nisu registrovali u centrima za prijem na Kosovu i išli su u Srbiju; govoreći o sebi, rekao je, "jednog dana uskoro, biću u Holandiji." Odeća grupe je bila prljava, cipele istrošene; ipak, grupa se izgledala negovana i dobrog zdravlja. Postavljen je još jedan niz pitanja o problemima sa kojima su se suočavali tokom celog putovanja. Oni su istakli značaj finansijskog aspekta kao najvažnijeg u očuvanju mobilnosti, zatim pristup čistoj vodi i hrani i medicinskoj pomoći, s obzirom da je jedan od članova grupe koji je imao simptome nalik COVID-u morao da ostane u Albaniji. Intervju je trajao 20 minuta, a sudeći po verbalnoj interakciji i neverbalnim nagoveštajima, izgledu, tonu njihovog glasa, članovi grupe su bili u dobrim odnosima, nije bilo znakova neprijateljstva između njih dok su

razgovarali o intervjuu u našem prisustvu, delovali su opušteno i optimistično u pogledu ishoda svog putovanja.

Druga grupa migranata je primećena i kontaktirana na severnoj strani **istočnog mosta, u delu grada poznatom kao Lagja e Boshnjakëve/Bošnjačka mahala**. Ovu grupu su činili mladi odrasli muškarci bez očiglednog vođe. Grupa je brojala deset (10) odraslih muškaraca, starosti oko 20 – 40 godina. Samo dva (2) pojedinca iz grupe posedovala su neko znanje engleskog jezika i sposobnost da se izraze na jasan, koncizan način, kako bi ih istraživačko osoblje razumelo. Na set pitanja o modalitetima njihovog putovanja do ovog trenutka, jedan od njih dvojice je objasnio da je većina članova grupe provela neko vreme u prijemnom centru u Vranidoll/Vrani Do; ipak, odlučili su da više ne ostanu na Kosovu, nego da nastave ka svom krajnjem cilju i potraže azil u zemljama EU. Neki članovi grupe odbili su da se prijave u kosovskim registracionim centrima, već su umesto toga živeli u privatnom smeštaju, hostelima ili napuštenim zgradama. Kao i u prvoj grupi, članovi grupe su se poznavali i bili prijatni jedni sa drugima. Putovali su noću, izbegavali da ih primete policajci, spavali su u vrećama za spavanje i pod improvizovanim šatorima. Takođe, za neke od njih ovo je bio drugi pokušaj da se uđe u EU. Na još nekoliko pitanja o problemima sa kojima su se suočili tokom putovanja, odgovorili su da je prioritet uvek bio njihova bezbednost. Pitanje punjenja njihovih mobilnih telefona je takođe označeno kao značajno jer su pokušavali da održe kontakte sa članovima svoje porodice, obaveštavajući ih o svom stanju, ali i koristeći GPS na svojim mobilnim telefonima u navigacione svrhe, kako bi odredili svoju tačnu lokaciju u realnom vremenu i pronašli puteve kroz šume i manje korišćene puteve i staze. Jedan od migranata prokomentarisao je svoju obuću, rekavši da su im cipele potrebne pošto se brzo istroše zbog puno kretanja. Nedostatak hrane i finansija pominjan je kao važan aspekt njihovog putovanja.

Intervju sa ovom grupom trajao je oko 15 minuta, a prema verbalnoj komunikaciji i neverbalnim nagoveštajima, njihovom izgledu, tonu njihovog glasa, članovi grupe bili su nepokolebljivi u ispunjavanju svojih ciljeva korišćenjem manje upotrebljavanih puteva i ilegalnih graničnih prelaza na Kosovu i u Srbiji kako bi se dočepali EU. Nikada nisu bili u Mitrovici; ovo je bio njihov prvi kontakt sa gradom. Videli su je samo na mapi dok su planirali svoju strategiju i put u EU. Bili su svesni dvostrukog suvereniteta grada, verskih razlika i lošeg glasa zbog etničkih sukoba.

U potrazi za odgovorima na pitanja vezanim za migracije i sistem azila u Mitrovici, istraživačko osoblje je saznalo da je ceo sistem centralizovan i da njime na glavnom nivou upravlja Ministarstvo unutrašnjih poslova. Svi intervjuisani predstavnici institucija tvrdili su da ne poseduju informacije ili dokumentaciju o regionu Mitrovice, s obzirom da je kamp funkcionisao samo kratko vreme.

Ministarstvo je imenovalo regionalnog koordinatora u Mitrovici da olakša komunikaciju sa opštinskim institucijama o pitanjima migracije. Prijemni centar u kampu Belvedere (KP ROSU - Regionalna jedinica za operativnu

podršku) u Južnoj Mitrovici finkcionisao je samo dva meseca, od novembra 2020. do januara 2021. godine, a zatvoren je kako smo saznali zbog stalnih sukoba grupa migranata iz Maroka i Sirije. Oni su čak uspeli da zapale centar, nakon čega su nadležni odlučili da sve tražioce azila prebace u jedan od objekata u mestima Vranidoll/Vrani Do i Magura. Sve u svemu, region Mitrovice se uglavnom koristi kao tranzit za migrante da stignu do granice/administrativne linje kod Kapije 1 (Jarinje) i krenu dalje u Srbiju. Kada ih Kosovska policija u ovom regionu uoči, oni se šalju u Policijsku stanicu Južna Mitrovica, gde se prikupljaju sve informacije vezane za njihovo poreklo i svrhu. Zatim, one koji odluče da podnesu zahtev za azil obrađuje predstavnik DCAM-a, koji inicira proces smeštaja u centrima za azil u Vranidoll/Vranom Dolu ili Maguri. Nije bilo nedavnih slučajeva da su tražioci azila poslani u pihvatilište u kampu Belvedere direktno iz policijske stanice Južna Mitrovica.

Institucionalna podrška u regionu Mitrovice

Međunarodne organizacije već neko vreme rade na pitanjima vezanim za migracije i traženje azila širom sveta. Međunarodne organizacije poput Međunarodne organizacije za migracije (IOM) i Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) uvek su bile uključene u prikupljanje važnih informacija tokom godina o osnovnim pravima koja su migranti trebalo da imaju od trenutka kada napuste svoje zemlje i uđu na novu teritoriju/zemlju. Njihov rad je komplementaran sa Međunarodnim zakonom o migracijama (IML), što podržava i ima za cilj da se popune praznine u zakonodavstvu i aktivnostima svake zemlje usvajanjem kritičnih aspekata IML-a.

Sa prijavljenim prvim slučajevima međunarodne migracije, Vlada Kosova osnovala je **Odeljenje za državljanstvo, azil i migracije (DCAM)**, koje radi pod okriljem **Ministarstva unutrašnjih poslova (MIA)**. Ovaj nivo upravljanja je centralizovan, a **DCAM** je imenovao regionalnog koordinatora u svakom okrugu na Kosovu koji deluje pod Opštinskom kancelarijom za zajednice i povratnike te opštine. U Mitrovici, gospodin Fisnik Leku služi kao regionalni koordinatorska čija je primarna dužnost da olakša komunikaciju između MUP/DCAM sa akterima koji rade na migraciji.

DCAM se sastoji od različitih odeljenja, uključujući Odeljenje za azil i Centar tražilaca azila. Ova podela eksplicitno saraduje sa stranim migrantima i tražiocima azila i održava funkcionalnost prijemnih centara za azilante. Tim DCAM prikuplja, analizira i procenjuje informacije vezane za migrante i tražioce azila. Tim razvija i ažurira strategije rada, akcione planove i politike u bliskoj saradnji sa Pravnim odeljenjem. Takođe, ima suštinsku odgovornost za obradu zahteva za zahteve za azil i upravljanje centrima za prijem.

Ministarstvo unutrašnjih poslova ugovorilo je kompanije da pružaju ugostiteljske, sanitarne, medicinske i druge neophodne usluge, uključujući pravnu i finansijsku podršku tražiocima azila. Pored javnih sredstava, podrška međunarodnih organizacija pruža dodatnu finansijsku podršku za popunjavanje praznina. Zaista, angažovanje drugih aktera ima ključnu ulogu u pravilnom upravljanju procesima migracije i traženja azila. Pored DCAM-a, ključni akteri koji se bave pružanjem usluga i pomoći stranim migrantima i tražiocima azila u regionu Mitrovice su sledeći: Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR), Jezuitska služba za izbeglice (JRS), Program građanskih prava na Kosovu (CRPK) i Kosovski rehabilitacioni centar za žrtve torture (KRCT). Svaka od tih organizacija ima različitu ulogu u pružanju podrške boravku migranata i tražilaca azila na Kosovu.

Međunarodna organizacija za migracije (IOM).

IOM je vodeća organizacija u svetu koja se bavi migracijama. Na Kosovu IOM deluje od 1999. gde se na početku bavila sa raseljenim licima, povratnicima i manjinama sa ciljem obezbeđivanja stabilnosti u zajednici. IOM obavlja svoj mandat u skladu sa međunarodnim propisima i Međunarodnim zakonom o migraciji (IML). IOM Kosovo učestvuje u dva regionalna projekta u okviru portfolija imigracije i upravljanja granicom, tačnije 'Upravljanje iregularnim migracionim tokovima na zapadnom Balkanu' i 'Jačanje saradnje između zvaničnika organa reda'. Trenutno projekat "Rešavanje izazova sa COVID-19 u okviru odgovora na migrante i izbeglice na Zapadnom Balkanu" sprovodi IOM, što rezultira novim Prijemnim centrom za migrante osnovanim uz procenjena sredstva u iznosu od 450.000 evra.

Visoki komesar Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR);

UNHCR je aktivno doprineo svim procesima vezanim za prisustvo tražilaca azila na Kosovu, prvobitno usvajanjem zakonodavnog okvira 2008, i nastavljajući da razvija institucionalne kapacitete za primenu zakonodavnog okvira vezanog za azil. Za zvaničnike DCAM organizovan je značajan broj obuka i studijskih poseta u zemljama sa razvijenim sistemom azila, sa primarnim ciljem da razviju i ojačaju svoje kapacitete u pravilnom upravljanju prihvatnim centrima i obradi zahteva za azil. Od 2012. godine UNHCR pruža punu podršku osnivanju i održavanju Centra za tražioce azila u mestu Vranidoll/Vrani Do. Ista podrška pružena je i 2020. godine otvaranjem centara u Maguri i Mitrovici.

Jezuitska služba za izbeglice (JRS)

JRS je međunarodna organizacija koja funkcioniše u 57 zemalja širom sveta. Ona podržava i pomaže izbeglice i raseljena lica pružanjem psihološkog savetovanja, pomirenja, zalaganja i obrazovnih programa. Rad JRS na Kosovu usredsređen je na tri (3) centra za tražioce azila: Vranidoll/Vrani Do, Magurë/-Magura i Mitrovica. Oni su svakodnevno prisutni u centrima za prijem i pružaju sledeće usluge: kurseve albanskog jezika, kurseve informatike, psihosocijalnu podršku, medicinsku, prehrambenu i sanitarnu podršku [1]. Štaviše, JRS se fokusira na aktivnosti društvene interakcije; organizuje zabavne aktivnosti za tražioce azila kako bi ih upoznao sa zajednicom i kulturom na Kosovu. Organizovane su različite zabavne aktivnosti unutar i izvan prihvatnih centara, uključujući izlete u različite gradove/delove Kosova.

Program za građanska prava na Kosovu (CRPK)

CRPK je osnovan 1999. godine od strane Norveškog saveta za izbeglice (NRC). Od 2004. godine počinje da funkcioniše kao nezavisna nevladina organizacija u oblasti ljudskih prava, a implementacioni je partner UNHCR-a u svim aktivnostima vezanim za pružanje usluga pravne pomoći na Kosovu. To uključuje i pružanje usluga tražiocima azila. CRPK ima specifičan stub podrške i zaštite tražilaca azila u pravnom zastupanju; sistem takođe uključuje nadgledanje granica. CRPK je 2021. godine (januar-jun) obavio 102 posete granici/administrativnoj liniji i 19 poseta graničnim/administrativnim postajama.

Kosovski centar za rehabilitaciju žrtava torture (KRCT)

KRCT je osnovan 1999. godine kao nevladina organizacija koja pruža usluge o mentalnom zdravlju i fizičkim, socijalnim pitanjima. Njen glavni cilj bio je da iskoreni torturu, a tokom godina uspostavila je partnerstvo sa različitim institucijama i međunarodnim organizacijama u razvoju programa za sve građane Kosova i druge žrtve torture. Ključne stubove rada KRCT-a čine: rehabilitacija, lečenje i reintegracija, ljudska prava, istraživanje i dokumentacija, zastupanje i lobiranje, kao i povezane teme o ekonomskom osnaživanju i reintegraciji.

Rad i funkcionalnost ovih organizacija postavljeni su na centralnom nivou dok se aktivnosti sprovode u regionima na Kosovu, uključujući region Mitrovice i kamp Belvedere. Sve predstavljene aktivnosti i projekti pokrivaju region Mitrovice i upravljanje centrima za tražioce azila i bavljenje migrantima. Pored ovih aktera, lokalni i nacionalni mediji igraju ključnu ulogu u prenošenju informacija vezanih za aktuelne trendove u regionu Mitrovice. Lokalne medijske platforme kao što su Jepi Zë, Mitrovica Press, Kosovo sever portal odigrale su

aktivnu ulogu u informisanju građana o upravljanju sistemom migracija i azila i funkcionalnosti Belvedere centara. Pored toga, nacionalni mediji, uključujući Indeks Online, Koha.net, RTV 21, Lajme 365 i mnoge druge, obavljali su intervjue i izveštaje o radu organa vlasti i međunarodnih organizacija.

PREPORUKE

-Decentralizacija institucionalnih kapaciteta

Podaci istraživanja pokazuju da se situacija u Mitrovici u vezi sa migracionim i azilnim sistemom dobro vodi pod odgovornošću relevantnih javnih institucija u bliskoj saradnji sa međunarodnim i nacionalnim organizacijama. Pristup vlade bio je veoma pragmatičan i fleksibilan od početka migrantske krize, pod pretpostavkom da migracija preko njene teritorije nije bila trajna i samo tranzitna, baš kao i u većini zemalja Zapadnog Balkana. Ipak, institucije regulišu situaciju na glavnom nivou, centralizujući celokupan proces.

Takva centralizacija procesa može da omete efikasno upravljanje krizama do određene mere, stvarajući prepreku u sistematskom praćenju i izveštavanju, uključujući i izveštavanja o osnovnim bezbednosnim pitanjima o migrantskoj populaciji koja se kreće neregistrovano. Takođe, takva situacija stvara prepreku za sistem obrade slučajeva azila u EU i uspešnu integraciju migranata na duge staze. Stoga bi trebalo uložiti napore u proširenje institucionalnih kapaciteta dalje na sever ponovnim otvaranjem postojećeg objekta za prijem (kamp Belvedere) u južnoj Mitrovici. Pored humanitarnog aspekta obezbeđivanja hrane i skloništa, proces bi trebalo da podrazumeva uobičajene procese identifikacije, registracije i praćenje kretanja populacije, brojeva i demografije migranata.

-Obezbeđivanje sveobuhvatnog prikupljanja, obrade i deljenja podataka

U okviru ovog istraživanja, konstatovano je da značajan broj osoba migranata izbegava da se javlja/registruje u centrima za prijem, pogoršavajući njihovo nepoverenje u sprovođenje zakona tako što vlastima prolazi potpuno "ispod radara" ili jednostavno odbija da otkrije svoj identitet skrivanjem ili uništavanjem svojih ličnih dokumenata.

Postoje i slučajevi višestrukih ulazaka migranata posle brojnih neuspešnih pokušaja da se dokopaju EU. Imajući u vidu da vlasti nisu registrovale određeni broj migranata, nije lako pratiti informacije, pa su podaci često skloni nedoslednostima, sa ograničenim razumevanjem migracionih procesa i tokova.

Prioritet sa ovim problemom treba da bude na

- Poboljšanju operativnog deljenja podataka kroz saradnički pristup odozdo-na-gore, od lokalnih do nacionalnih i regionalnih institucija/entiteta.
- Unapređenju prikupljanja podataka o migrantima u regionu Mitrovice uspostavljanjem mobilnih patrola regionalnog koordinatora DCAM-a u pograničnim oblastima, nadgledanjem najčešćih ruta koje koriste migranti.
- Organizovanju radionica za izgradnju kapaciteta regionalnog koordinatora DCAM-a u Mitrovici za obradu i razumevanje migracionog toka u regionu Mitrovice zasnovanim na ažuriranom, čvrstom, pouzdanom skupu podataka.
- Korišćenju prikupljenih internih podataka za izradu politika.Samo tačni podaci mogu da se koriste u kontekstu izrade politika i strateškog planiranja.

- Osnivanje "one-stop-shop-a" u regionu Mitrovice

Ideja koja stoji iza "one-stop-shop-a" je pružanje širokog spektra usluga institucionalne podrške migrantima pod jednim krovom, bez obzira na njihov pravni status. Korak u tom pravcu bila bi inicijativa civilnog društva Mitrovice da izađe sa predlogom upućenim kosovskoj vladi o razvoju "one-sto-shop-a" u južnoj/severnoj Mitrovici.

Civilno društvo bi moglo da sarađuje i koordinira svoj rad sa vlastima, jačajući most poverenja između migranata i institucija, delujući u svojstvu važnih aktera komunikacije i u kontekstualnom okviru migracija. Vlada bi delovala kao krovna organizacija, definišući nadležnosti "one-sto-shop-a", zadržavajući svoju izvršnu ulogu i nadležnosti u funkcionisanju ovog objekta, konsolidujući operacije "one-sto-shop-a" sa svojom strategijom o migrantima.

- Obezbeđivanje proaktivnog angažovanja civilnog društva Mitrovice

Civilno društvo je uvek imalo značajnu moć da napravi razliku u složenim društvenim i etničkim odnosima u Mitrovici, usvajajući brojne različite pristupe i mehanizme koji se poklapaju sa poteškoćama podeljenog grada, često delujući altruistički za opšte dobro zajednice. Proaktivno angažovanje civilnog društva u Mitrovici na lokalnom nivou po pitanju migranata moglo bi ponovo da donese važne ishode, oblikujući i definišući predloge u rešavanju humanitarnih i socijalnih aspekata migrantske krize u regionu Mitrovice. Učešće civilnog društva bilo bi korisno u izgradnji održivih organizacionih struktura kroz mentorstvo i savetovanje, delovanje sa ulogom socio/kulturnih posrednika, reagovanje na izvodljive, inovativne načine i razvoj resursa i znanja, što konačno znači i jačanje kapaciteta vladinih glavnih alata.

Civilno društvo Mitrovice delovalo bi kao produžetak institucionalnih službi u regionu Mitrovice, pružajući migrantima i tražiocima azila razne pogodnosti kao što su pristup informacijama, uputstva o procedurama za azil, informacije o trenutnoj situaciji sa graničnim prelazima, situaciji sa azilom u zemljama EU,

pravnu i humanitarnu pomoć, sa svim informativnim materijalom na maternjem jeziku migranata, prevazilazeći kulturne i jezičke razlike.

Ono bi moglo da prenese pozitivnu praksu i značajno iskustvo stečeno u protekle dve decenije na nacionalne vlasti, konsolidujući i rešavajući problema zajedno. Na kraju će to formirati institucionalnu memoriju nacionalne vlasti, pomažući im da uspostave robusnije migratorne mehanizme, što ni na koji način nije idealno, ali svakako one najizdržljivije i najefikasnije za upravljanje migrantskom krizom.

-Osiguravanje proaktivnog angažovanja vlasti

Vlasti bi mogle da ponude sledeće aktivnosti zainteresovanim stranama u Mitrovici, omogućavajući veći broj usluga:

- Osnivanje diskusionih foruma/radionica za civilno društvo u Mitrovici, njihovo upoznavanje sa mandatom institucija, usluga i objekata koji su na raspolaganju migrantima, dopunjući i jačajući njihovu podršku u pružanju usluga.
- Uspostavljanje redovnih poseta ključnih zainteresovanih strana u Mitrovici centrima za prijem i prostorijama DCAM- a, upoznavanje civilnog društva sa njihovim mandatom, dostignućima i planovima, angažovanjem na ciljanim temama.
- Organizovanje radionica sa zvaničnicima kriminalističkih službi, olakšavanje razmene informacija, zabrinutosti, savetovanja i veze sa zvaničnicima kroz uspostavljene mehanizme.
- Organizovanje medijskih događaja, deljenje vesti i praćenje najnovijih događaja
- Razvijanje volonterskih mreža kroz obuku i radionice za nevladine organizacije, udruženja, pojedince itd., pružanje doprinosa za izgradnju kapaciteta za rešavanje migracione krize.

Vlasti treba da budu transparentnije u pružanju informacija stanovništvu Mitrovice o prisustvu migranata, njihovim pravima, obavezama i potrebama u sve većem javnom diskursu koji stvara stereotipnu sliku o migrantima.

Saradnja po tom pitanju bila bi svojstvena humanitarnoj prirodi i konceptu modernog društva, zalažući se za zaštitu ljudi kojima je potrebna, iznošenje pravih moralnih vrednosti i etičke argumentacije u prilog tome da se migranti vide kao ništa više od ljudskih bića.

REFERENCE

- Arbresh Info. (2021, 29. januar). Migrantët në Kosovë ndihmohen me 1 mijë çanta emergjente [Video]. YouTube.https://www.youtube.com/watch?v=hnAFWz_sT6E
- AUTORITETI QEVERITAR PËR MIGRIM. (2018, decembar). Profili i zgjeruar i migrimit 2013–2017. Ministarstvo unutrašnjih poslova
- AUTORITETI QEVERITAR PËR MIGRIM. (2020). PROFILI I LEHTË I MIGRIMIT 2019. Ministarstvo unutrašnjih poslova
- Balkanska grupa za istraživanje politike (BPRG). (2020, septembar). KOSOVA: TRENDET E MIGRACIONIT KËRKOJNË NJË QASJE TË RE STRATEGJIKE.https://balkansgroup.org/wp-content/uploads/2020/10/Kosova_Trendet-e-Migrimit-kerkojne-nje-qasje-te-re-strategjike-shqip.pdf
- Batusha, B. (29. decembar 2018). Sirianët, azilkerkuesit kryesorë në Kosovë. Balkani.info. Preuzeto 2021. sa <https://balkani.info/sirianet-azilkerkuesit-kryesore-ne-kosove/>
- Batusha, B. (20. septembar 2019). Irakianët dhe sirianët ia kanë mësyre Kosovës. Balkani.info. Preuzeto 2021. sa <https://balkani.info/irakianet-dhe-sirianet-ia-kane-mesyre-kosoves/>
- Božović, N. (23. oktobar 2021). Nova migrantska ruta: Od Skadra, preko Kosova, pa prugom ka Raški. N1. Preuzeto 2021. sa <https://rs.n1info.com/vesti/nova-migrantska-ruta-od-skadra-preko-kosova-pa-prugom-ka-raski/>
- Program za građanska prava Kosovo. (2021, jun). Bilten: AZIL I MEŠOVITA MIGRACIJA (Br. V1).https://www.crpkosovo.org/Articles/1/Images/17-09-2021/598103_ASYLUM_AND_MIXED_MIGRATION_-_NEWSLETTER.pdf
- IOM Kosovo. (15. novembar 2021). IOM i EU podržavaju uspostavljanje novog prihvatnog centra za migrante | Međunarodna organizacija za migracije. Preuzeto 2021. sa <https://kosovo.iom.int/news/iom-and-eu-support-establishment-new-reception-center-migrants>
- Jepi zë. (21. novembar 2021). Dhjetëra sirianë zbarkojnë në qytetin e Mitrovicës, nuk dihet nga erdhën. Preuzeto 2021. sa <https://www.facebook.com/1416590715226211/posts/3337243766494220/?d=n>
- JRS. (3. avgust 2021). Kosovo: pomaganje tražiocima azila u prihvatnim centrima. Preuzeto 2021. sa <https://jrs.net/en/country/kosovo/>
- K, A. (22. april 2021). Pamje/ Emigrantët kapen duke hyrë ilegalisht në Kosovë në kamionin me mallra. Indeks Online. Preuzeto 2021. sa <https://indeksonline.net/pamje-emigrantet-kapen-dduke-hyre-ilegalisht-ne-kosove-ne-kamionin-me-mallra/>
- Klan Kosova. (4. avgust 2021). Banorët e Magurës në hall me emigrantët - 04.08.2021 - Klan Kosova [Video]. YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=7GbYBJQEITY>
- KOHA.net. (12. april 2020). Krasniqi: Kosova shfrytëzohet si transit nga të ikurit nga Siria. Preuzeto 2021. sa <https://www.koha.net/arberi/211747/krasniqi-kosova-shfrytezohet-si-transit-nga-te-ikurit-nga-siria/>

- Konushevcı, A. (2. mart 2020). Emigrantët nuk preferojnë azilin, qëndrojnë ilegalisht në Kosovë. Radio Evropa e Lirë. Preuzeto 2021. sahttps://www.evropaelire.org/a/emigrantet-azil-kosove-/30462776.html
- Konushevcı, A. (18. jun 2021). Bie numri i emigrantëve ilegalë, problem identifikimi. Radio Evropa e Lirë. Preuzeto 2021. sahttps://www.evropaelire.org/a/bie-numri-emigranteve-ilegale-problem-identifikimi/31314723.html
- Kosova Press. (22. novembar 2020). Më shumë se 2600 emigrantë në Kosovë, mbi 50 për qind vetëm nga Siria. Preuzeto 2021. sahttps://kosovapress.com/me-shume-se-2600-emigrante-ne-kosove-mbi-50-per-qind-vetem-nga-siria/
- KRCT. (n.d.). Zastupanje i lobiranje – KRCT. KRCT. Preuzeto 2021. sahttps://krct.org/areas-of-work/advocacy-and-lobbying/
- KTV Kohavision. (4. mart 2020). Refugjatet siriane ne Kosove [Video]. YouTube.https://www.youtube.com/watch?v=FbGjpZHb_bl
- L., G. (18. oktobar 2020). Vështirësitë që imponoi pandemia në qendrën e azilit për 27 familjet. Arbresh.Info. Preuzeto 2021. sahttps://www.arbresh.info/lajmet/veshtiresite-qe-imponoi-pandemia-ne-qendren-e-azilit-per-27-familjet/
- Lajme 365. (7. maj 2020). Rruga Ballkanike edhe më tej 'lojë e jetës dhe vdekjes.' LAJME365. Preuzeto 2021. sahttps://lajme365.com/rruga-ballkanike-edhe-me-tej-loje-e-jetes-dhe-vdekjes/
- Ministarstvo unutrašnjih poslova. (n.d.). Departamenti për Shtetësi, Azil dhe Migracion i MPBAP. Preuzeto 2021. sahttps://mpb.rks-gov.net/f/21/Department-of-Citizenship,-Asylum-and-Migration
- Petrov, S. (24. novembar 2021). Kampovi za mučenje i silovanje na srpsko-makedonskoj granici VIDEO. NOVA portal. Preuzeto 2021. sahttps://nova.rs/svet/kampovi-za-mucenje-i-silovanje-na-srpsko-makedonskoj-granici-video/
- Portali RTV 21. (15. novembar 2020). EMIGRANTET NE MITROVICE [Video]. YouTube.https://www.youtube.com/watch?v=zEzI5oBtc64
- SH, O. (19. avgust 2021). Tentoj të fus ilegalisht në Kosovë 61 emigrant nga Siria, Irani dhe Iraku, arrestohet shoferi. Indeks Online. Preuzeto 2021. sahttps://indexonline.net/tentoj-te-fus-ilegalisht-ne-kosove-61-emigrant-nga-siria-irani-dhe-iraku-arrestohet-shoferi/
- UNHCR. (19. oktobar 2021). Svetski dan izbeglica 2021 – Manifestacija inauguracije renoviranog Centra za azil u Vrani Dolu, opština Priština. UNHCR jugoistočna Evropa. Preuzeto 2021. sahttps://www.unhcr.org/see/13849-world-refugee-day-2021-the-event-of-inauguration-of-the-refurbished-asylum-center-in-vranidoll-prishtine-pristina-municipality.html
- UNHCR. (n.d.). Kakvi su naši rezultati? UNHCR jugoistočna Evropa. Preuzeto 2021. sahttps://www.unhcr.org/see/where-we-work/kosovo/what-are-our-results

Veseli, K. L.- (20. jun 2017). Refugjatët e strehuar në Kosovë, presin rastin të ikin për në vendet e BE-së. Radio Evropa e Lirë. Preuzeto 2021. sahttps://www.evropaelire.org/a/28569294.html

This Project is funded
by the European Union

